

DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ UČITELŮ CIZÍCH JAZYKŮ PRO NEFILOLOGY

Hana Katrňáková

Masarykova univerzita
Centrum jazykového vzdělávání
Žerotínovo náměstí 617/9, 601 77 Brno, Česká republika
katrnak@rect.muni.cz

Abstrakt

V první části příspěvek informuje o možnostech dalšího vzdělávání učitelů cizího jazyka pro nefilology na vysokých školách v ČR v rámci projektu IMPACT. Shrnuje možnosti, jak dále využívat expertizy ze seminářů, poskytnutých materiálů, nahrávek a on-line kurzů, které vznikají díky projektové podpoře. V druhé části bude prezentující sdílet zkušenosti s přímým využitím dostupných ICT ve výuce se studenty.

Úvod

Projekt IMPACT, jehož řešiteli jsou Masarykova univerzita v Brně, Technická univerzita v Liberci, Lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Hradci Králové a CASAJC – Česká a slovenská asociace učitelů jazykových center na vysokých školách, představuje pro další vzdělávání učitelů cizích jazyků pro nefilology vítanou příležitost seznámit se s nejnovějšími trendy ve vzdělávání v oblasti výuky cizího jazyka pro odborné a akademické účely a konzultovat s renomovanými zahraničními experty, kteří kurzy připravují. Kurzy vedou renomovaní specialisté – praktici, kteří se výukou v této oblasti sami prakticky zabývají a jsou ochotni sdílet své zkušenosti a osvědčené postupy.

Každý kurz je pečlivě evaluován a zpětná vazba od účastníků je reflektována při organizaci dalších kurzů a při přípravě dalších on line materiálů ke kurzu.

Díky projektové podpoře vznikají také on-line kurzy, jež budou sloužit i do budoucna další řadě odborníků v této oblasti, zejména těm, kteří jsou ve výuce odborného a akademického jazyka začátečníky, takže dopad na zkvalitnění výuky a další vzdělávání bude ještě větší. Plánujeme, že o existenci a možném využití on-line kurzů budeme informovat také učitele středních odborných škol.

Dalšímu vzdělávání učitelů v terciární sféře není věnována žádná systematická pozornost ze strany Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, pouze prostřednictvím projektových výzev. MŠMT se celkem sporadicky zabývá dalším vzděláváním pedagogů pouze v primární a sekundární sféře, a tak další vzdělávání pro základní a střední školství zůstává po zrušení Center dalšího vzdělávání učitelů výzvou pro pedagogické fakulty.

Projekt IMPACT přináší jedinečnou možnost vytvořit společný prostor pro vzdělávání, výměnu zkušeností a rozvoj další spolupráce mezi vyučujícími odborného a akademického jazyka na vysokých školách v ČR.

V roce 2014, kdy bude Masarykova univerzita organizovat metodickou konferenci v rámci projektu IMPACT, proběhne sdílení zkušeností a dojde, doufejme, k dalšímu rozšíření povědomí o výsledcích projektu.

1 Přehled kurzů v Klíčové aktivitě 1 – Oblast dalšího vzdělávání učitelů cizích jazyků pro nefilology v terciární sféře

Pro Klíčovou aktivitu 1 postupně vnikají kurzy Obecný úvod do odborného cizího jazyka, Práce s ICT v hodinách, Specifika výuky němčiny, Využití ICT mimo třídu a Zážiteková pedagogika. Každý kurz je vyučován pro účastníky z Moravy v Brně a pro účastníky z Čech v Liberci, dále se v Brně vždy požádá ještě k dané problematice kurz pro metodiky jazykových pracovišť, v němž si účastníci prohloubí své znalosti, dále jsou materiály z kurzů – Power Pointové prezentace, příručka, pracovní listy, wiki aj. – přístupné na webové stránce projektu, a tak si účastníci i další zájemci mohou prohlubovat své znalosti i dále.

V současné době pracujeme na software pro on-line kurzy, které by pilotně měly být spuštěny v lednu 2014.

1.1 Kurz Úvod do akademického jazyka

Tento kurz, vedený renomovanou expertkou z University of Birmingham paní Sophií Butt, byl po teoretickém úvodu zaměřen velmi prakticky na problematiku akademického psaní, samostatnou kreativní práci ve skupinách a lingvistické aspekty akademického jazyka.

1.1.1 Stručná historie EAP

Sophia Butt vyšla ze shrnujícího Jordanova článku k historii EAP (English for Academic Purposes) uveřejněném v Journal of English for Academic Purposes. Její mateřská univerzita, University of Birmingham, byla zřejmě první univerzitou, která se seriózně začala zabývat potřebami zahraničních studentů v 60. letech minulého století. V Centru pro English Language Studies (CELS) pracovali renomovaní lingvisté Sinclair, Coulthard, Toolan, Hunston, Blackwell, Barnbrook a po vytvoření Centra pro výuku angličtiny pro zahraniční studenty (EISU) zde působili Dudley-Evans, Hewings, Cauldwell, Kennedy, Knowles a další.

V 60. letech minulého století vznikaly první přípravné kurzy se zaměřením na různé obory, byly vytvářeny soustavy testů a počátkem 70. let minulého století se setkaly poprvé zástupci univerzit, jež se seriózně zabývaly přípravou zahraničních studentů. V té době se výuce věnovali jazykoví lektori a odborníci z kateder,

Důležitost EAP nadále rostla, Britská rada ve své zprávě konstatovala, že se během posledních třiceti let výrazně zlepšila kvalita materiálů i techniky, zvýšily se požadavky na dodržování konvencí písemného projevu a posílila se složka kritického myšlení.

Výzkum v této oblasti zahrnuje spolupráci s oborovými experty, nahrávání přednášek, hovorů, vývoj cvičení a materiálů, dotazníků, vývoj zkoušek testujících požadované dovednosti, práci se seznamem odborné literatury oboru, týmově pojatou výuku.

V roce 1983 provedl Geoghean [1] rozsáhlý průzkum jazykových problémů zahraničních studentů, na nějž navázal Johns [3] a také Jordan [4]. Z výsledků bylo patrné, že očekávání učitelů a studentů se nekryjí. Většina studentů utrpí zklamání a frustraci, neboť jejich očekávání nebude odpovídat realitě jejich studijní situace (Jordan, 2002:75). Například budou očekávat, že se jim při studiu na fakultách dostane stejného vedení jako v přípravce, že jim budou odborně opravovány chyby v angličtině a že jim bude přesně sděleno, které materiály si mají přečíst. Johns ve studii v roce 1981 referoval o nízké prestiži lektorů EAP, jejich izolovanosti, nedostatku respektu u studentů a nedostatku osobního odborného kontaktu s oborovými specialisty. V roce 2000 posoudila Hamp-Lyons [2] vývoj a pokrok v EAP. Konstatovala, že se podařilo zvednout profil, roli a prestiž EAP. Zároveň poukázala na kontroverze poslední doby, kdy akademici jsou nuceni publikovat v angličtině, student musí zvládnout dvě zřetelně odlišné formy angličtiny – akademickou a velmi neformální, užívající

se ve společenských médiích (Facebook, Twitter). Pozornost je také velmi zaměřena na problematiku plagiátorství.

1.1.2 Booster week aneb Dračí sluje – úvodní týden do intenzivního kurzu akademické angličtiny

Sophia Butt prezentovala inovátorský komplexní úkol, vyvinutý na jejím pracovišti, jehož cílem je rozvíjet dovednosti potřebné k efektivní práci ve skupině, řešit problém a zdolávat náročné úkoly, spolupracovat, nesoutěžit v týmu, poznat a uznat silné stránky jednotlivých členů týmu, pěstovat výzkumnou způsobilost, sdílet informace v zájmu efektivního řešení problém, rozvinout prezentační dovednosti, dobře hospodařit s časem v úzce nastavených časových dimenzích a učit se od sebe navzájem.

Úkol spočívá v zadání praktického úkolu pro studenty ekonomie, kdy během týdne musí přijít s úplně novým prodejným výrobkem nebo službou, které mohou přinést zisk. Musí vytvořit leták se specifikací služby či výrobku a představit stručný podnikatelský plán. Senát draků tvořený pedagogy a studentem rozhodnou, zda na záměr poskytnou peníze. Studenti zároveň musí vytvořit video v délce 30 – 60 sekund jako reklamu na výrobek nebo služby.

Cílem této aktivity, která probíhá po dobu týdne a velmi samostatně, je kromě splnění úkolu pracovat v daných rolích – vedoucí/coordinator projektu, odborník na techniku a tvůrčí náměty, organizátor a plánovač, facilitator.

1.1.3 Formální a neformální rejstřík a konvence při psaní zpráv

Charakteristickým rysem akademického písemného projevu je psaní pro určitého čtenáře či posluchače, orientace na účel, respektování žánru, jasná struktura a organizace, relevantnost textu, soudržnost textu, gramatická rozmanitost a absence hovorových výrazů a obrátů. Při výuce písemného projevu je třeba dbát na využití kolokací, neužívat frázová slovesa.

Studenti považují psaní za nejtěžší a nejnáročnější dovednost, kterou mají zvládnout. Nejzávažnější chyby mohou vést k nedorozumění nebo k selhání komunikace. Proto je vždy potřeba zvážit, jací budou posluchači, průběh, organizace, účel, styl textu, je třeba zvolit formalin slovní zásobu, psát důsledně, vyvarovat se osobních zájmen první a druhé osoby, hovorových obrátů, eufemismů, stažených výrazů ap.

Při psaní studií je potřeba dbát na žánr, zda se jedná o esej či zprávu, dbát na poznámkový aparát, odkazy na výzkum ap.

Sophia Butt poskytla řadu výborných cvičení a zkušeností.

1.2 Kurz specifika výuky němčiny

V tomto kurzu účastníci hodnotili efektivnost využití různých metod ve výuce akademického cizího jazyka – od gramaticko-překladovou po komunikativní. Na žádost účastníků byl kurz rozšířen o standardizaci zkoušky z němčiny a vznikající on-line kurz reflektuje všechny oblasti, jež byly odučeny.

1.3. Kurz využití ICT ve třídě

Tento kurz, vedený mezinárodně zkušenými lektorkami Kristinou Smith a Isil Boy seznámil účastníky s trendy využití nových technologií ve výuce. Obsahovat I proškolení o bezpečnosti práce na internetu. Nejvíce učitelé odborného a akademického jazyka zřejmě využijí wiki a uzavřené Facebookové skupiny. Vznikající on-line kurz bude obsahovat velmi jednoduchý návod, takže i ti, kteří kurz neabsolvovali, budou moci tuto technologii využít.

Závěr

Metodické kurzy připravované v rámci projektu IMPACT pomohou rozšířit povědomí o nových trendech ve výuce odborného a akademického jazyka, umožní zavést tyto poznatky do výuky a zefektivnit tak celý výukový proces.

Literatura

- [1] GEOGHEGAN, G.: *Non-native speakers of English at Cambridge University: linguistic difficulties and social adjustment*. Bell Educational Trust, Cambridge, 1983.
- [2] HAMP-LYONS, L.: *English for academic purposes*. Cambridge University Press, Cambridge, 2000. In R. Carter, and D. Nunan (eds.). *The Cambridge guide to teaching English to speakers of other languages*.
- [3] JOHNS, T. F.: *Some problems of a world-wide profession*. The British Council, London, 1981. In J. McDonough and T. French (eds). *The ESP teacher: role, development, prospects*. ELT Documents: 112. u125633
- [4] JORDAN, R. R.: *EAP: the human dimension-changes, difficulties and needs*. *IATEFL, ESP SIG Newsletter* (Issue 17, July), London, 2002.

FURTHER TRAINING OF FOREIGN LANGUAGE TEACHERS AT TERTIARY LEVEL

The first part of the presentation informs about opportunities for further training aimed at foreign language teachers at tertiary level in the Czech Republic provided by the IMPACT project. It summarizes possibilities how to use expertise from seminars, provided materials, videorecordings and on-line courses, which are being created thanks to the project support. In the second part the presenter will share her experience with the use of easily accessible ICT in foreign language ESP and EAP teaching.

FORTBILDUNG VON SPRACHLEHRERN FÜR NICHTPHILOLOGEN

Im ersten Teil informiert dieser Beitrag über die Möglichkeiten der Fortbildung von Sprachlehrern für Nichtphilologen an den Hochschulen in der Tschechischen Republik im Rahmen des Projektes IMPACT. Er listet die Möglichkeiten auf, wie man die in den Seminaren, aus den Materialien, aus den Aufnahmen sowie in den Online-Kursen erworbenen Fachkenntnisse auch weiterhin nutzen kann. Im zweiten Teil berichtet die Vortragende über die Erfahrungen mit der direkten Nutzung der zugänglichen ICT im Fremdsprachenunterricht mit interkulturelle Kommunikation (LMS Moodle, Mahara ePortfolio, Verbindung mit der Universität System STAG, Videokonferenz, Skype)

DOSKONALENIE ZAWODOWE NAUCZYCIELI JĘZYKÓW OBCYCH DLA NEFILOLOGÓW

W pierwszej części artykułu przedstawiono informacje dotyczące możliwości doskonalenia zawodowego nauczycieli języków obcych dla nefilologów na uczelniach wyższych w RCz w ramach projektu IMPACT. Podsumowano możliwości, w jaki sposób można w dalszej pracy wykorzystywać ekspertyzy z seminariów, udostępniane materiały, nagrania i kursy on-line, które powstają dzięki temu projektowi. W drugiej części przedstawiono możliwości wykorzystania doświadczeń związanych z bezpośrednim zastosowaniem dostępnych technologii informacyjno-komunikacyjnych w zajęciach prowadzonych dla studentów.